

partii naleraq

3. marts 2016

UPA 2016/86

Inatsisartut Suleriaasianni § 33 naapertorlugu aalajangiiffigisassatut siunnersuut imaattoq matumuuna saqqummiupparput:

Inatsisartut aalajangiiffigisassatut siunnersuut, Naalakkersuisut peqquneqassasut neqerooruteqartarnermut inatsimmut allannguutissanik siunnersuuteqarnissaannik, sanaartornermi suliallit nunatta pissarititaanik atuinissamik kissaateqartut tapersorsorneqarnissaat siunertaralugu.

(Inatsisartunut ilaasortat: Aqqaluaq B. Egede, Inuit Ataqatigiit aammalu Per Rosing-Petersen, Partii Naleraq)

Tunngavilersuut:

Nunatsinni sanaartornermi killiffippit ilungersunartutut oqaatigisariaqarpoq. Allaat makku illuliarsuit nutaat ukiut tallimangitsulluunniit iluani oqullutik aallarereertarput, avataaniit sanaartornermi atortussat miliuunit untritillit amerlasuut atorlugit tikisitsisarpugut qaavatigullu aamma avataaniit piumasaqaatiqarpiangtsumik sanaartortussanik tikisitsisarluta, taamaasillutalu qaavatigut ukiorpanngulersuni sanaartornermi qaammaasat misilittagaalertussaangaluillu qatagiinnartutut oqaatigisariaqarlutigit. Piffissanngorpoq sanaartoriaaserput tamaat maani naleqqussassallugu.

Nunatsinni orpippassuaqanngilagut qisummik tunisassiornissamik tunngaviliisumik:

Tassanilu, soorlu qulaani taareerippit, nunatsinni tunisassiat nioqutissiallu nunaqqatitsinnit inerisarneqarsimasut takussaasut amerlagisassaangillat, naak tunisassiarineqarsinnaasut nunatsinni ineriartortinneqarsimasut piukkunnartortalissuugaluartut suli nioqutissiorluni aallartinniartarneq nunatsinni aporfissalersorneqarpallaaqaq taamaalillunilu ajornarpallaarluni. Taamaattumik taamatut siunnersuutigineqartutut aningaasaliisoqarpat sanaartornermut atortussiorneq ingerlaannartumik aallartisarneqarsinnaalissaaq, suliffissarpassuarnik pilersitsiviusumik, innuttaasut

aningaasaqarniarnerannut iluaqutaasumik minnerunngitsumillu nunatta aningaasaqarneranut siunissami ukiorpassuarni iluaqusersuisussamik.

Nunatsinni sanaartornermut atortussiarineqarsinnaasut misilerarneqareersimasut aammalu allaat illuliornermi atorneqareerlutik pitsassuarmik ilisimatuussutsikkut uppersaannaragit, misilittagaqarfigineqareersut tassaapput qarmasissiaq nunatta sioraanik sanaaq SIKUBLOCK Narsami 1990-sikkunni Jakob Knudsen-imit iluatsilluartumik ineriartortinneqartoq, aammalu qarmasissiaq Kangerlussuup marraanik sanaaq Sisimiuni iluatsilluartumik misilerarneqareersimasoq.

Aammalu ilisimaneqarpoq Nuup akiani marraq annertoorejussuaq pitsaalluinnartuusorlu pigineqartoq, taamaalilluni marraq qagumulluunniit tunisassiasatut atugassaq piareeqqajuarpoq, allaat nunanit allaaniit atorneqalernissaminut periarfissarersaarsimalluni, marrarmi pitsaasoq nalitoorejussuovoq soorlulusooq Amerikkarmiunit ukiorpaalunni ilisimaneqareersoq atorluarneqareersorlu.

Marraq Danmarkimi pisuussutsit pingaarnersat ilagivaat, illut marrianik qaliassianik tunisassiornermik (teglproduktion) annertoorejussuarmik tunngaveqarput. Kiisalu ilisimaarineqarpoq, nunatsinni pappiliakorpasuit oqorsaasiarissallugit imminut akilersinnaalluortoq, allaallu Esogreen-imik taaguuserlugu taakkuninnga sanaartulersinnaaneq piareersimagaluarluni. Tamakku taariikkatta tamarmik nioqqutissiarineqalersinnaanissaannut apequtaaginnarpoq pisortaniit atuinissap qulakkeerneqarnissaa aammalu aningaasalersuutissat qulakkeerneqarnissaat. Taakku angusinnaagaanni taava nunatsinni atorluarneqalersinnaapput aammalu avammut nunanut allanut niuerutigineqarsinnaallutik.

Siuliani taariikkatta akornanni Siku Block ilisimasaqarfiginerugatsigu imatut ilisaritilaassavarput: Qarmasissiaq pitsassuaq sioqqanit sanaaq nunatsinni ineriartortinneqarsimasoq, Sikublock pitsaassutsimigut uppersarneqareernikuuvoq DS-miit (Deutsche Standard) aammalu DTI-mi (Danmarks Teknologiske Institut) misilerarneqarnikuullutik, taamatuttaaq uppersarneqarluni nunatsinni sanaartornermi atussallugu tulluarnepaasoq. 1990-sikkut qiteqqunneranni Narsami utoqqaat illuata allilerneqarnerani SikuBlock atorneqarpoq, Narsarsuarmi Ilinniartitsisut illuat sananeqarpoq, Narsami STI-iip aturfia, kiisalu Siku Block-imik ilaqutariinnut illuliaq soqutiginarluinnartoq Narsami sananeqareernikuulluni.

Ajoraluartumilli SIKUBLOCK suli tamakkiisumik atugaalersimangilaq, taamaalillunilu suli nioqqutissiarineqarani. Tamatumunnga pequtaasut arlaqarput, soorlu sanaartornikkut ingerlatsisuvut qisunnik sanaartussallutik sungiussiinnarsimapput, aammalu nunatsinni qarmaasutut ilinniarsimasut ikittuinnaapput, taakkualu saniatigut pisortani ingerlatsineq aammalu sanaartornikkut sulisitsisut sulisartullu immaqa nutartererusunngippallaaqaat massa Sikublock atugarineqaruni nunatsinnut iluaqutissartarpassuarnik tunngavissaqartugut, soorlu makku taasinnaavagut;

SIKUBLOCK

- DS (Deutsche Standard) piunasaqaatit nunarsuarmit sakkortunerpaat naammasserernikuuai
- Oqortorujussuuvoq.
- Sananeqarnerani nunatta pissarititaaniit 80-85%-iisa missaa atorreqartarpoq
- Ukiut untritilikkaat arlallit atasinnaasoq.
- Aserfallatsaaliinikkut aningaasartuutikinnerusoq.
- Silataa qalipattariaqanngilaq.
- Anorisaateerannqualeraanni seqinernullu nukinganik tigooraavileraanni varmepumperlerneqarsinnaavoq taamaalilluni uuliatortariaqarani.
- Illu Ilaqtariinni kinguaariinni tullernut kingornuttagaasinnaavoq, aningaasartuuterpassuarnik nammakkersuinngitsumik.
- Suliffissanik nutaanik pilersitsinermigut aningaasarsiornermi annertuumik iluaqusiissaaq.
- Sanaartornermut atortunik avataaniit tikisitsinersuaq unikaallatsinneqassaaq - tassaniilu
- Nunatsinniit aningaasanik annissuinersuaq unikaallatsinneqassaaq
- CO2-mik aniatitsinngittoorsinnaasoq

Siunissaq eqqarsaatigalugu Nunatsinnut aningaasatigut sunniutigisinnaasai pillugit nalunaarusiortoqareernikuuvoq. Tassani takutinneqarpoq SIKUBLOCK-imik illuliortarneq nunatsinnut akilersinnaanerpaasoq, minnerunngitsumik aningaasat nunatsinniit annissorreqarunnaarlutik nunatsinni kaaviiartinneqalissammata sunut tamanut iluaqusiisumik.

Naalakkersuisooqatigiit Naalakkersuisooqatigiinnissamut isumaqatigiissutaanni imaattumik allassimasoqarpoq, issuaaneq aallartippoq; “Sanaartornermi atortut avataaniit tikisinneqartartut annikillisinniarlugit, Nunatta pissaritaanik atorluanaanerunikkut inerisaasoqarnissaa Naalakkersuisooqatigiit sulissutigissavaat.” Issuaaneq naavoq.

Nunatsinni sanaartornermi ukiumut 1 milliard kronit atoraagatsigit 500 million kronit tungaanut atortussanik avataaniit pisissutigisarpavut. Taamaammat pisariaqarluinnarpoq nunatsinni uagut nammineq nunatta pissarititai atorlugit sanaartornermut atortussanik sanaartornissatsinnut.

Nunatta pissarititaanik sanaartornermut atortussiat nunatsinni atorluarneqarnissaat anguniarlugu ilanngullugu siunnersuutigissavara Nunatsinni suliariumannittussarsiuussisarnermut inatsisit kiisalu sanaartornermi maleruaqqusat (Byggerelement), nunatsinni atortussiat sanaartornermi salliutinneqarnissaannik piunasaqaatitalerlugit. Soorlu Island-imi taamaattoqartoq qularnanngilarlumi aamma nunani allani taamaattoqassasoq.

Siunnersuutip aningaasatigut allaffissornikkullu pisortanut kinguneqaatissai:

Negeroortarnermut inatsisip allanngortinnissaanut siunnersuut inuup ataatsip ukiup affaanut suliaasut annertutigissasoq naatsorsuutigineqassaaq, tassungalu nutserneqarnera aamma ilanngutereersimassalluni.

Siunnersuut akuerineqassappat kiisalu atuutsinneqalissappat tassungalu ilutigalugu sanaartortut nunatsinneersut aaqqissuussamut peqataalissappata, naatsorsuutigineqarsinnaassaaq sanaartornermut aningaasartuutit nunatsini tunisassianik pisinermit akigitat naapertorlugit

kisitsisitaleruminaatsumik qaffassinnaanissaat. Tamatumalu kingunerissinnaavaa sanaartugassatut siunniussimasaraluit aningaasartuuteqarpallaarnermik pissuteqartumik missigersuutinut naapertuukkunnaaneri tunngavigalugit unitsinneqarsinnaanerit nalorninartorsiulersitsisinnaammat.

Siunnersuutip namminersorlutik inuussutissarsiortunut allaffissornikkut aningaasatigullu kinguneqaatissai.

Nunatsinni sanaatugassanik tunisassiortut naammaginantumik annertussusilimmik tunisassiorsinnaassappata, naatsorsuutigineqarsinnaassaaq tunisassiat akikillinerata kingunerisaanik aamma namminersorlutik inuussutissarsiortut akiliinerulaarnissaminnik soqutiginnissasut.

Uani naatsorsuinermi ilanngunneqassaaq namminersorlutik inuussutissarsiortut sanaartortitsinerminni aningaaserivinnit realkreditimik attartornermi ukiuni 30-ni akilersugassanngorlugu aningaasiliivigineqartarmat, tamannalu peqqutigalugu sanaartortitsisup namminersortup aningaasartuutit ilassutaasa aamma ukiuni 30-ni akilersorneqarsinnaanissaa soqutigisarissavaa. Aningaasartuutit ilassutaat ukiuni 30-ini siammarneqaruni ukiumiit ukiumut isigissagaanni annertugisassaajunnaassaaq.

Siunnersuutip innuttaasunut allaffissornikkut aningaasatigullu kinguneqaatissai.

Inuttaasunit tulluusimaarutigineqassaaq sanaartugassanik nunatsinneersunik sanaamik illoqassagaanni.

Aningaasartuutinut ilassutit namminersorlutik inuussutissarsiortunut tunngavilersuutitulli isikkoqarput